

Nyborg
KOMMUNE

MERE BIODIVERSITET PÅ KOMMUNALE AREALER

INDHOLD

BIODIVERSITET I NYBORG KOMMUNE	2
FORVALTNING AF GRØNNE OMRÅDER	3
GENERELLE UDFORDRINGER MV.	7
UDDANNELSE OG SAMARBEJDE	7
HENSYN OG BORGERINDDRAGELSE	8

BIODIVERSITET I NYBORG KOMMUNE

Nyborg Kommune har fokus på at sikre bedre betingelser for biodiversiteten. Kommunen ønsker at gå foran og vise de gode eksempler frem gennem en omlægning af driften af de kommunale arealer.

Mange af de kommunale arealer kan driftes med en bedre og højere biodiversitet. At omlægge driften vil sikre bedre betingelser for planter, urter, insekter og smådyr. Nyborg Kommune ønsker med denne handleplan at vise, hvordan kommunen kan gå foran i omlægningen til mere biodiversitet, med et ønske om at inspirere borgere og virksomheder til at lave lignende tiltag på deres arealer.

Nyborg Kommune vil derfor omlægge driften af de kommunale, grønne arealer som vejrabatter, parker, grønninger og boldbaner. Formålet er at skabe mere biodiversitet og drifte mere bæredygtigt med et langt lavere vand- og brændstofforbrug.

Driften af de kommunale arealer skal i så høj grad som muligt tage afsæt i nedenstående principper og metoder til biodiversitetsvenlig drift, naturligvis under hensyn til borgernes behov, anvendelsen af arealerne og fastholde gode oversigtsforhold for trafikikkerhed. Samtidigt er det også en mental rejse at skabe forandringer. Vi skal alle lære at sætte pris på – og se skønheden i – biodiversiteten. Vi kan ikke leve uden.

Biodiversitetsvenlig drift af de kommunale arealer

Nyborg Kommune står for driften af alle kommunale arealer heriblandt grøftekanter, vejrabatter, parker, sportsplæner, vandløb og blomsterbede. Det bliver alt

i alt til mange hektar, fordelt over hele kommunen der kan plejes mere biodiversitetsvenligt med afsæt i de fire nedenstående principper:

1. Understøtte naturlige processer
2. Styrke spredningskorridorer
3. Synliggøre biodiversiteten og skabe en positiv signalværdi
4. Skabe bæredygtig drift med mindre forbrug og udledning

For at sikre de ovenstående principper er der nogle generelle metoder i driften af de kommunale arealer, der skal tages hensyn til.

Slåning 1-2 gange årligt

For at tage hensyn til de urter, der er kræver mere lys og vokser langsomt, er det vigtigt at holde de hurtigt voksende arter som vild kørvel, tidsler og brændenælder nede. Da der ikke er naturlige processer til stede, kan dette gøres med slåning/klipning eller høslæt. For ikke at klippe de langsomt voksende arter ned, anbefales det at der klippes 1-2 gange årligt. Et i forsommeren og et i efteråret. Er jorden næringsfattig, men stadig domineret af de hurtigvoksende arter, kan man nøjes med ét årligt klip.

Afklip fjernes

Afklippet der produceres ved slåning, skal fjernes fra området. Det er der to grunde til; for det første er mange områder meget næringsrige og giver gunstige forhold til urter som eksempelvis skærmpflanter, tidsler og brændenælder. For det andet danner afklip det, der

kaldes førnelag – et lag af omdannet organisk materiale, der skygger og lukker af for væksten af de mindre og lysfølsomme arter.

Hjemmehørende arter

Skal man så eller plante urter, træer mv. skal det være hjemmehørende arter. Det kan både være arter

hjemmehørende i hele landet (men selvfølgelig tilpasset de lokale forhold) eller lokalt hjemmehørende arter, man ved hører til et specifikt område.

Det betyder, at de er tilpasset de forhold der er i området, og det betyder også at de hjemmehørende insekter mv. i området, kan bruge planterne til foder- og værtsplanter.

FORVALTNING AF GRØNNE OMRÅDER

De kommunale arealer som driftes inkluderer mange forskellige arealtyper, herunder veje, fortove, rundkørsler og stier. For at fremme biodiversiteten er det nogle af de større grønne områdetyper, der skal tages fat på først. Det er de store græsarealer, parker, vejrabatter og vandløb. Herunder findes anbefalinger til, hvordan de grønne arealtyper generelt kan driftes mere biodiversitetsvenligt.

Græsarealer

Naturværdien på mange af de kommunale arealer er begrænset. Med mange års relativt intensiv pleje/drift, har mange arter ikke haft optimale vilkår, og mange steder er områderne domineret af de arter der vokser hurtigt, som græsser og skærmpflanter. De udkonkurrerer mere lysfølsomme arter, og der bliver dermed skabt en kultur med få planter, der ikke har en høj naturmæssig værdi.

Det samme gælder for parker og andre områder med meget græs, der holdes som kortklippede plæner. Her har kun græsset en chance for at vokse sig stærkt nok til trods alt at modstå klipperens gentagne nedskæringer, og andre urter er derfor helt forsvundet fra arealerne. Pæne, ensartede og grønne plæner kræver desuden både vand og gødning, hvilket også er faktorer, der er med til at favorisere de arter, som vokser hurtigt og overskygger andre urter; nemlig græsserne og urter som brændenælde og tidsler.

Formålet med omlægning af driften er at få de hjemmehørende og mere lysfølsomme urter til at blomstre. Nogle steder vil der allerede ligge en stor frøbank i jorden, der under de rigtige forhold kan spire

frem. Andre steder er det måske muligt at udså hjemmehørende arter. En sideeffekt af at omlægge driften er at det vil kræver mindre kørsel med maskiner og dermed vil en biodiversitetsvenlig drift også udlede mindre CO².

Vej- og stirabatter

I kommunen er der lange strækninger af forskellige typer rabatter. Det er både vej- og stirabatter, i og udenfor byerne. Nogle af stierne kan ikke driftsoplægges idet de eksempelvis ligger op ad en frøgræsmark, hvor lodsejer har en lovbundet ret til at kontakte kommunen for at få slået rabatten. Men mange strækninger, særligt i byerne, vil kunne omlægges til biodiversitetsvenlig drift.

Alle steder er der hensyn, der er vigtige at tage. Det kan være hensyn til skiltning og udsynsforhold. Fremfor at lave generelle krav, vil det fremover være de medarbejdere, der drifter arealerne og har lokalkendskabet i områderne, der vurderer, når det er tid til at slå de kritiske områder, sådan at sikkerheden altid er i orden.

Bynære rabatter

I nuværende manual er de bynære rabatter kategoriseret til at skulle slås 14 gange mellem 1. maj og 31. oktober. Afklippet samles undtagelsesvist op. Vi vil arbejde frem til at de bynære rabatter slås mindre intensivt og så vidt muligt højst to gange årligt. Samtidig skal afklippet i højere grad, og helst helt, opsamles.

Langs cykelstier

Slås mindre intensivt 1-2 gange om året, selvfølgelig med hensyn til cyklisters forhold mv. Al afklip samles som udgangspunkt op.

Formålet er, at kommunen med disse tiltag vil kunne skabe en mere biodiversitet i rabatterne, med flere lysfølsomme urter og færre græsser og brændenælder. Med tiden er potentialet at rabatterne fungerer som spredningskorridorer mellem de grønne arealer og naturområder og herunder føde- eller rastested for insekter.

Græs- og brugsplæner, fælledgræs og parker

I Nyborg Kommune findes flere eksempler på, at store arealer er udlagt til forskellig former græs. I driften af arealerne er det hovedsageligt delt op i sportsplæner, fælledgræs, brugsplæner og naturgræs. Fælles for alle er, at græsset indtil nu har været klippet intensivt, og på sportsplænerne gødes der også ganske betragteligt,

hvilket har betydning for de omkringliggende arealer.

I de nedenstående afsnit er der fokus på sportsplæner, brugs- og naturgræs, da det er her en omlægning af driften ville gøre en stor forskel.

Sportsplæner

Banerne udgør samlet et stort areal på knap 43 ha, der både slås og gødskes intensivt for at opretholde en god plænestandart. Klipningsintensiteten ligger på 60 gange årligt.

Plænerne lever i stor grad op til høje kvalitetskrav til kampbaner, også selvom banerne i visse tilfælde ikke anvendes i særlig høj grad.

I foråret 2023 besluttede Skole- og Kulturafdelingen i Nyborg Kommune at udtage nogle disse baner. Banerne overgår til Teknik- og Miljøafdelingen, der fremover står for at forvalte disse områder i tæt samarbejde med driftsafdelingen.

Det anbefales, at der løbende ses på de resterende baner, der stadig driftes som sportsplæner. På sigt kan enkelte baner muligvis også tages ud af drift eller nogle baner kan omlægges, så der ikke slås og gødes nær så intensivt, men græsset stadig holdes i en højde, hvor en lille fodboldklub eller børn/unge i deres fritid ville kunne bruge banen til forskellige aktiviteter, uden at der er behov for en kampbanestandart.

Brugsplæner

Plænerne omfatter alle de græsarealer der er ved parker og i villakvarterer. Disse arealer er indtil nu blevet slået

10-15 gange årligt og rettet ud for både kørespor, muldvarpeskud mv. Desuden er det nuværende kvalitetskrav at græsset ikke må være højere end 13 cm.

Det anbefales at en stor del af disse områder omlægges til mere biodiversitetsvenlige områder med f.eks. højere græsser og flere blomster og urter.

Det er vigtigt at inddrage de borgere der er naboer til områderne, og så vidt muligt sikre at borgerne forstår hvorfor kommunen arbejder med biodiversitet og omlægningen af de kommunale arealer. Et hensyn der skal tages er bl.a. at sikre en bræmme ind mod beboernes hække, så de stadig kan komme til at klippe. Dialog i med

- Alle græsarealer slås mindre intensivt. Højst to gange årligt med forårs- og sensommerklip.
- Alt afklip opsamles fra områderne.
- Der skal prioriteres afgræsning med heste, geder eller kvæg på områder, hvor det kan lade sig gøre. Særligt i naturområder.
- Der tages hensyn til udsigtsforhold osv. hvor det er nødvendigt.
- Områder med store græsarealer, fx parker, omlægges med uslået græs, stier, bede mv.
- Der tages hensyn til arealernes naboer, ved fx at holde en to meter bræmme fri ved hækkene.
- Arealer som fx ikke anvendte sportsplæner omlægges, hvor det er muligt og under hensyn til lokale behov.

lokalområder hvor driften ændres er vigtig for at borgerne er medspillere i omstillingen mod mere biodiversitet i kommunen.

Områderne kan indrettes varieret og være en blanding af rekreative områder med opholdssteder/bænke, man kan komme til at stier slået efter princippet om "fuldemandsslåning", hvor der ikke klippes lige spor. Udover at lade græsset slå, kan man pløje jorden op og så blomsterblandinger eller plante stauder, der er hjemmehørende og gode for insekter og andre smådyr.

Naturgræs

Områderne med naturgræs udgør knap 90 ha og er ikke omfattet af den nuværende driftsplan. Flere steder plejes det på forskellig vis, enten med slåning, slæt eller afgræsning med kvæg eller geder. Det anbefales at sikre et overblik over driften af græsset i naturområderne i en ny driftsmanual.

For at fremme biodiversiteten på naturområderne, vil det være en god idé at prioritere afgræsning eller høslæt med le, fremfor slåning med maskine.

Blomsterbede og -kummer

Kommunen vil gerne at kommunens arealer tage sig godt ud. Det gælder også de områder, hvor der er bede og lignende. I mange år har det været en norm, at et bed er flot, når der står en masse farverige planter i. Det har givet de konsekvenser, at der plantes sæsonblomster ud i stort antal.

Nogle af blomsterne er dyrket i kommunens egne drivhuse, mens andre importeres. Det er typisk enårige

blomster, der importeres og som desuden har et højt vandings- og pasningskrav.

- Der plantes hjemmehørende arter, der er tilpasset de lokale forhold.
- Planter under hensyntagen til de forhold der er på stedet. Fx skygge, sol, fugt osv. Der skal være fokus på, at de enkelte arter, tåler de givne forhold.
- Især har fokus på at plante arter med høj nektar- og pollenværdi, samt høj variation i blomstringstiden, så der hele sæsonen er blomstrende urter. Mange urter kan samtidig også fungere som værtsplanter for mange insekter/dyr.

Hæk og levende hegn

I driften af hæk og levende hegn klippes der allerede i dag kun to gange årligt. Det er angivet i den nuværende driftsmanual til ét før Skt. Hans og ét senest 1. oktober. Driften gør i praksis det at de venter til efter Skt. Hans med det første klip, til stor gavn for både fugle- og insektliv.

- For yderligere at give dyrelivet en hjælpende hånd, anvendes det afklippede materiale til kvashegn. Kvashegnene kan laves på mange forskellige måder og være både stringente og vilde i udseendet. Designet kan derfor også tilpasses de enkelte områder, og kan bruges som afskærmning og opdeling af arealer.

Vandløb

De vandløb som kommunen forvalter, skal grødeskæres mindst én gang og højst to gange årligt. Vurdering sker med hensyn til vandføringen. Grødeskæringen foregår med maskiner og med håndholdt le på de strækninger, hvor maskinerne ikke kan komme til. Desuden fjernes dødt ved i form af stammer, grene mv. der ligger i eller henover vandløbene.

Konsekvenserne af dette er at naturen omkring vandløbene lider under de tunge maskiners kørsel, og at der ikke differentieres mellem de forskellige arter af vandlevende planter – hvoraf nogle kan være gode for vandløbet. Det er også vigtigt at pointere at vandløbene i høj grad gror til i grøde, da lysforholdene er gunstige for nogle af de arter, der vokser hurtigt, som fx pindsvineknop og vandpest.

For at øge biodiversiteten i og omkring vandløbene bør der igangsættes følgende tiltag:

- Langs udsatte vandløb skal der plantes træer, der kan skygge dele af strækninger og dermed undgå en eksplosiv vækst af vandplanter. Træerne kan plantes i 2-meter bræmmer, som i forvejen ikke må dyrkes, og kan med fordel plantes kun på den ene side af vandløbet. Der skal vælges hjemmehørende, vandtålende arter som pil og el. Træerne vil ikke alene afskygge områder af vandløbene, men også give levesteder til smådyr som insekter og fugle omkring vandløbene, og samtidig også mindske erosionen af bredden.
- Driftsfolkene skal i højere grad have mulighed for at vurdere, hvorvidt grøden er en hindring for vandføringen. Ideelt bliver grødeskæringen udført per håndkraft, både for at undgå de tunge maskiner ødelægger omgivelserne og for at driftsfolkene, der går i vandløbene, kan lade de mere sjældne og gode planter som fx vandranunkel stå.
- Det vil også have gode effekter, både for biodiversiteten og for vandføringen i vandløbet, hvis dødt ved i en vis grad bliver forankret i bredden. Det er hovedsageligt større stammer og grene, der skal have lov at blive liggende.

Bekæmpelse af invasive arter

Den nuværende bekæmpelse af invasive arter påhviler kommunerne og er i Nyborg Kommune begrænset til bekæmpelse af bjørneklo. Her kan borgere melde ind til kommunen, hvis de opdager stor bjørneklo i et område.

Fremover vil det være nødvendigt at sætte ind på bekæmpelsen af en række invasive arter som J apan-pileurt, rynket rose, canadisk gyldenris, vild kørvel m.fl.

- Det anbefales at der udarbejdes materiale til borgere, virksomheder mv. om udfordringerne med invasive arter
- Bekæmpelsen af flere invasive arter skal indarbejdes i kommunens driftsmanual.

GENERELLE UDFORDRINGER

Som en af de præsenterede metoder til mere biodiversitetsvenlig drift fastslår, er det vigtigt at fjerne afklippet græs (og andet) fra de arealer der slås, både for at fjerne næring fra området, men også for at undgå, at der dannes et førnelag, der afholder frø fra at spire op igennem.

Når der klippes grøftekanter mv. er der store mængder afklip, kommunen skal afhænde. Da det er organisk materiale, kan det rene anvendes til biobrændsel eller lign. En af de udfordringer vi står overfor er dog, at der er store mængder affald langs med kommunes vejrabatter. Alt sammen noget der skyldes menneskers adfærd i og omkring naturen. Det affald der ligger i vejrabatter og på græsarealer bliver klippet i stykker, når arealerne slås.

Affaldet kan ikke komme med i anlæggene til bioenergi, og vi har derfor et behov for at kunne deponere disse store mængder. På sigt kommer der forhåbentlig en holdbar løsning. Det er derfor også vigtigt at de medarbejdere der står for klipning af arealer kan få lov at vurdere, om området er rent nok eller ej, og dermed differentiere afklippet, så ikke det hele behøver køres på deponi.

- Der skal løbende afsøges metoder til at nedbringe den mængde af afklip fra rabatterne, der må køres på deponi.

UDDANNELSE OG SAMARBEJDE

For at komme i mål med at omlægge til mere biodiversitetsvenlig drift af de kommunale arealer, er det vigtigt med et stærkt og tæt samarbejde mellem driften og Klima, Plan og Miljø/teknik/natur. På den måde sikrer vi den mest optimale drift af de forskellige områder, og har mulighed for at vurdere og gentænke løbende.

Der lægges desuden op til, at driften i højere grad skal være dynamisk, og give driftsfolkene frihed til at foretage en konkret vurdering af de enkelte områder og behovet for plejen heraf. På den måde sikres en dynamisk drift, at områder eksempelvis ikke slås uhensigtsmæssigt eller for ofte, og at de trafikale udsynsforhold er i orden samtidigt med at kommunen styrker biodiversiteten.

Når driften af de forskellige rabatter og græsarealer omlægges, vil det have stor betydning for det udtryk områderne har. At gå fra kortklippede arealer og tætte plæner, til mere langt græs, flere blomster og urter og eksempelvis kvashegn, giver ikke kun nye arbejdsrutiner og et nyt udtryk på de offentligt tilgængelige arealer. Det kræver også en mental omstilling – en forandringsproces, hvor vi skal lære som samfund at se det smukke i det vilde og forstå behovet for at styrke de hjemmehørende arter til gavn for planteliv såvel som insekt- og dyreliv. Det skal planlægges og udføres sådan at områderne stadig kan anvendes af borgerne. Det vigtigt at kommunikere de forandringer der sker, sådan at borgerne kan følge med i omstillingen og håbenligt blive inspireret til at skabe mere biodiversitet i deres egen have. Derfor er det bl.a. vigtigt at omlægningen sker gradvist, sådan at vi alle får tid til at vænne os til det nye udtryk og mængden af fx visne frøstande fra sommerens blomster og urter.

HENSYN OG BORGERINDDRAGELSE

Når driften af de forskellige rabatter og græsarealer omlægges, vil det have stor betydning for det udtryk områderne har. At gå fra kortklippede arealer og tætte plæner, til mere langt græs, flere blomster og urter og eksempelvis kvashegn, giver ikke kun nye arbejdsrutiner og et nyt udtryk på de offentligt tilgængelige arealer. Det kræver også en mental omstilling – en forandringsproces, hvor vi skal lære som samfund at se det smukke i det vilde og forstå behovet for at styrke de hjemmehørende arter til gavn for planteliv såvel som insekt- og dyreliv. Det skal planlægges og udføres sådan at områderne stadig kan anvendes af borgerne. Det vigtigt at kommunikere de forandringer der sker, sådan at borgerne kan følge med i omstillingen og håbenligt blive inspireret til at skabe mere biodiversitet i deres egen have. Derfor er det bl.a. vigtigt at omlægningen sker gradvist, sådan at vi alle får tid til at vænne os til det nye udtryk og mængden af fx visne frøstande fra sommerens blomster og urter.

Handleplanen er udarbejdet i 2023 af

Nyborg

KOMMUNE

Torvet 1, 5800 Nyborg

Se mere på www.nyborg.dk